

Estructura, Tipologia i Variació Interna de la Llengua Catalana

Codi: 42493

Crèdits: 10

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313382 Estudis Avançats de Llengua i Literatura Catalanes	OT	0	0

Professor de contacte

Nom: Xavier Villalba Nicolás

Correu electrònic: Xavier.Villalba@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

Els que es demanen per fer el màster.

És altament recomanable que els estudiants puguin llegir articles científics en anglès.

Objectius

En aquest mòdul s'estudien de forma crítica i especialitzada diversos aspectes de l'estructura de la llengua amb l'objectiu que l'estudiant obtingui una perspectiva diferent de la que ofereixen els graus.

El mòdul proporciona les eines per fer una investigació en lingüística sobre la llengua catalana en comparació amb altres llengües naturals. S'hi estudien les propietats tipològiques del català, tant en comparació amb les llengües romàniques pròximes com amb aquelles altres més divergents de la branca romànica i amb les no romàniques. S'hi aborden des d'una metodologia integradora temes que pertanyen a diferents components de la llengua (fonologia, morfologia, sintaxi i semàntica) i a àmbits metodològics diferents (sincronia, diacronia i geolingüística) que presenten el tret comú de requerir una aproximació crítica, transversal i metodològicament innovadora.

Competències

- Aplicar els mètodes d'investigació propis dels àmbits lingüístic i literari.
- Construir un discurs argumentat de valoració crítica d'una anàlisi lingüística o literària.
- Produir informes sobre activitats o obres lingüístiques o literàries.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguin comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar les principals investigacions recents en llengua catalana.
2. Avaluar i aplicar els diversos marcs teòrics de tractament de les dades lingüístiques i els mètodes d'investigació que sustenten.
3. Comparar les diferents metodologies d'aproximació a l'estudi de la tipologia lingüística, així com les principals classificacions tipològiques de les llengües naturals i els principis teòrics des dels quals s'estableixen les tipologies.
4. Construir un discurs argumentat de comparació i avaluació crítica de diverses anàlisis lingüístiques a partir d'hipòtesis divergents.
5. Construir un discurs argumentat de comparació i avaluació crítica de diverses anàlisis lingüístiques emmarcades en teories i metodologies divergents.
6. Elaborar informes crítics de produccions lingüístiques de qualsevol àmbit i època.
7. Elaborar ressenyes i informes crítics sobre bibliogràfiques sobre llengua catalana.
8. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
9. Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
10. Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom o autodirigit.
11. Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.

Continguts

Bloc 1

Aspectes de la interfície lexicó-sintaxi (Prof. Jaume Mateu)

Sessions: 21 i 28 de setembre; 5, 19 i 26 d'octubre; 2 de novembre (horari: 17h-19h)

- **Lèxic i sintaxi verbal:** estructures argumentals verbals amb complement nominal (estructures inergatives) i proposicional (estructures inacusatives i causatives). Algunes alternances de l'estructura argumental: l'alternança causativa i l'alternança locativa. Formació sintàctica de verbs mitjançant conflació (fusió externa) i incorporació (fusió interna). Arguments de l'estructura i participants de l'arrel. Estructures argumentals ampliades: la sintaxi dels datius. L'argument extern i la categoria funcional veu.

- **Sintaxi verbal diacrònica:** canvi lingüístic, patrons de lexicalització i estructura argumental verbal: del llatí al català. La prefixació verbal en llatí i en català. La inacusativitat i la selecció d'auxiliar en català antic. Passives verbals i passives adjectivals en llatí i en català. L'estructura sintàctica dels participis. Construccions de participi absolut en llatí i en català.

- **Sintaxi verbal normativa:** les alternances acusatiu/datiu en estructures amb verbs psicològics i amb verbs de contacte.

Bloc 2. Aspectes de la interfície fonologia-morfologia-sintaxi (Prof. Teresa Cabré Monné)

Sessions: 9, 16, 23 i 30 de novembre; 14 i 21 de desembre (horari: 17h-19h)

Adaptació de mots d'altres llengües: adaptació morfològica i fonològica dels manlleus. Lèxic únic i estratificació del lèxic. Variació dialectal. Processos gramaticals de L1, de L2 i de GU.

Morfologia no afixal: el truncament i la reduplicació. Tipus de processos i patrons. El truncament hipocorístic i el truncament vocatiu. Reduplicació lèxica, prosòdica i fonològica.

Cliticització: el cas del datiu i la variació dialectal. Llengua normativa i dialecte estàndard. Anàlisi morfològica, condicions fonològiques i requisits sintàctics de les combinacions de clítics amb datiu.

Bloc 3. Relació entre producció i percepció de la parla. Josefina Carrera--Sabaté. UB.

Sessions: 22 i 29 de setembre; 6, 13 i 20, 27 d'octubre (horari: 18.30h-20.30h)

1. Producció de la parla

1.1. Variació sociofonètica

1.2. Senyal acústic

2. Percepció de la parla

2.1. Percepció auditiva, visual i audiovisual

2.2. Models de percepció de la parla

2.3. Proves d'avaluació de la parla

3. Anàlisis qualitatives i quantitatives de la producció i percepció de la parla

4. Estudis productius i perceptius: exemples i pràctiques

Bloc 4. El canvi lingüístic en la diacronia del català: estudi de casos. Francesc Bernat i Baltrons, UB

Sessions: 3, 10, 17, 24 de novembre; 15 i 22 de desembre (horari: 18.30h-20.30h)

1. Sincronia i diacronia

2. Variació i canvi lingüístic

3. Factors del canvi lingüístic

4. Tipus i mecanisme del canvi lingüístic

4.1. Canvi fònic

4.2. Canvi morfològic

4.3. Canvi sintàctic

4.4. Canvi lèxic

4.5. Canvi semàntic

5. Estudi de casos en la diacronia del català

Metodologia

Es combinaran les exposicions amb la resolució d'exercicis, la realització d'activitats pràctiques, exposicions orals, debats i l'elaboració de treballs molt breus.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Debats i activitats pràctiques	50	2	4, 5, 8, 9, 10

Tipus: Supervisades

Tutorització i exposicions orals	75	3	11
----------------------------------	----	---	----

Tipus: Autònomes

Estudi personal i elaboració d'exercicis i treballs	115	4,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
---	-----	-----	-----------------------------------

Avaluació

L'avaluació es basarà en les evidències següents:

(a) lliurament de dos treballs breus: 40% + 40%

(b) participació activa a classe: 20%

S'obtindrà un No presentat quan es compleixi menys d'un 50% del punt (a).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Realització d'exercicis, treballs breus i presentacions orals	100%	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11

Bibliografia**Bloc 1** [NB: *lectures obligatòries]

*Acedo-Matellán, V. i J. Mateu (2009). "L'expressió dels esdeveniments de canvi: del llatí al català". Dins J. Rafel (ed.). *Lingüística diacrònica*. 473-496. Girona: Documenta Universitaria.

Acedo-Matellán, V. i J. Mateu (2015). "Los verbos psicológicos: raíces especiales en estructuras corrientes". Dins R. Marín (ed.). *Los verbos psicológicos*. 53-81. Madrid: Visor.

Bartra-Kaufmann, A. (2002). "La passiva i les construccions que s'hi relacionen". Dins J. Solà et al. (dir.). *Gramàtica del català contemporani*, vol. 2, cap. 16. Barcelona: Empúries.

Bosque, I. i J. Gutiérrez-Rexach (2009). *Fundamentos de sintaxis formal*. [cap. 5 "Léxico y sintaxis" i cap. 6 "Sujetos y objetos"]. Madrid: Akal.

*Cabré, T. i J. Mateu (1998). "Estructura gramatical i normativa lingüística: a propòsit dels verbs psicològics en català". *Quaderns. Revista de traducció* 2: 65-81.
<https://ddd.uab.cat/pub/quaderns/11385790n2/11385790n2p65.pdf>

Demonte, V. (2006). "Qué es sintáctico y qué es léxico en la interficie entre sintaxis y léxico-semántica". *Signo y Seña* 15: 17-42.

Mateu, J. (2015a). "La estructura argumental". Dins Á. J. Gallego (ed.). *Perspectivas de sintaxis formal*. 111-148. Madrid: Akal.

*Mateu, J. (2015b). "La inacusativitat i la selecció de l'auxiliar en català antic". Dins M. R. Lloret, C. Pons-Moll i E. Bosch-Roura (eds.). *Clàssics d'ahir i d'avui en la gramàtica del català*. 127-152. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.

Mendikoetxea, A. (2007). "En busca de los primitivos léxicos y su realización sintáctica: del léxico a la sintaxis y viceversa". Dins T. Cabré (ed.). *Lingüística teòrica: anàlisi i perspectives II. Monografies de Catalan Journal of Linguistics*. 55-102. Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Pérez Jiménez, I. (2007). *Las cláusulas absolutas* [caps. 7 i 8]. Madrid: Visor.

Pineda, A. (2015). "Del datiu a l'acusatiu. Un canvi sintàctic en procés en llengües romàniques i basc". *Llengua & Literatura* 25: 73-98. <http://www.raco.cat/index.php/LlenguaLiteratura/article/viewFile/298801/388050>

Ramos, J. R. (2005). "Les alternances acusatiu/datiu: perspectiva normativa i dialectal". Dins *Jornades de la Secció filològica de l'IEC a l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana*. 151-159. Barcelona: IEC i IIFV.

Rosselló, J. (2002). "El SV, I: Verb i arguments verbals". Dins J. Solà et al. (dir.). *Gramàtica del català contemporani*, vol. II, cap. 13. Barcelona: Empúries.

Solà, J. (1994). *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*. Barcelona: Empúries.

Suñer, A. (2002). "Les construccions adjuntes en gerundi i participi". Dins J. Solà et al. (dir.). *Gramàtica del català contemporani*. 3027-3093. Barcelona: Empúries.

Bloc 2. [*lectures obligatòries]

Boeckx, C. i T. Martín (2013) *El clític datiu és més que un clitic*. Lleida: Pagès.

Bonet, E. (1992) "Sobre un dels usos de hi en lloc de li" *Els Marges*, 46:101-110.

Bonet, E. (1993) "3rd pronominal clitics in dialects of Catalan" *CatWPL*, 3.1: 85-112.

*Bonet, E. (2002) "Cliticització". J. Solà et alii (eds) *Gramàtica del català contemporani Vol.1 Morfologia*, Cap. 10: 933-989. Barcelona: Empúries.

Cabré, T. (1993) *Estructura gramatical i lexicó: el mot mínim català*. Tesi doctoral, UAB.

Cabré, T. (1995) "Condicions prosòdiques i minimitat en el tipus reduplicatiu puput" *Caplletra*, 19: 187-194.

Cabré, T. (1998) "Faithfulness to prosodic edges: dialectal variation in truncated words in Catalan" *CatWPL*, 6: 7-22.

*Cabré, T. (2002) "Altres sistemes de formació de mots". J. Solà et alii (eds) *Gramàtica del català contemporani Vol.1 Morfologia*, Cap. 9: 889-932. Barcelona: Empúries.

Cabré, T. (2009) "Vowel reduction and vowel harmony in Eastern Catalan loanword phonology" S. Frota et alii (eds) *Phonetics and Phonology: Interactions and interrelations*. p. 267-285. Amsterdam: John Benjamins.

Cabré, T. (2010) "Els sistema vocàlic del català central i l'adaptació de manlleus" *Actes del XIV Col·loqui Internaciional de Llengua i Literatura Catalanes*, vol. 3: 111-120. Budapest 2006.

Cabré, T. i M.M. Vanrell (2011) "Accent i entonació en els vocatius de l'alguerès" *Actes del XXXV Col·loqui de la Societat d'Onomàtica*. L'Alguer 2008, p. 331-341.

Lloret, M-R. i J. Viaplana (1996) "Els clítics pronominals singulars en català oriental: una aproximació interdialectal" *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes*, 32: 273-309.

Mascaró, J. (1986) *Morfologia*. barcelona: enciclopèdia Catalana.

Mascaró, J. (2011) "Efectes accentuals i sil·làbics sobre la distribució de les vocals mitjanes en català central" M-R. Lloret i C. Pons (eds) *Noves aproximacions a la fonologia i la morfologia del català*. Symposia Philologica, 21: 405-426. Alacant: IIFV.

Oliva, S. (1992) "El complement indirecte i altres datius" *Revista de Catalaunya*. p.131-144.

Prieto, P. i T. Cabré (coord) (2013) L'entonació dels dialectes catalans. Barcelona: PAM. (Atles interactiu de l'entonació del català. <http://prosodia.upf.edu/atlesentonacio>).

Todolí, J. (1992) "Variants dels pronoms febles de tercera persona al País Valencià: regles fonosintàctiques i morfològiques subjacents" *Zeitschrift für Katalanistik: Revista d'Estudis Catalans*, 5: 137-160. Frankfurt am Main.

Vanrell, M.M. i T. Cabré (2011) "Entonació vocativa i mot mínim en alguerès" M-R. Lloret i C. Pons(eds) *Noves aproximacions a la fonologia i la morfologia del català. Symposia Philologica*, 21: 501-520. Alacant: IIFV.

Viaplana, J. (1980) "Algunes consideracions sobre les formes clíiques del barceloní" *Anuario de Filología*, 6: 459-483.

Bloc 3

Beckner, C.; Blythe, R.; Bybee, J.; Christiansen, M.; Croft, W.; Ellis, N.; Holland, J.; Ke, J.; Larsen-Freeman, D.; Schoenemann, T. (2009). *Language is a complex adaptive system*. *Language Learning*, vol. 59, núm. 1, p. 1-26.

Carrera--Sabaté, J. (2009). *Affricates in Lleidatà: A sociophonetic case study*. Stanford, J.M.; Preston, D. (eds.), *Variation in Indigenous Minority Languages*. Amsterdam. John Benjamins: 77-107.

Coleman, J. (2002). *Phonetic representation in the mental lexicon*. Durand, J.; Laks, B. (eds.) *Phonetics, Phonology and Cognition*. Oxford. Oxford Univ. Press: 96- 130.

Klatt, D. H. (1989). *Review of selected models of speech perception*. W. D. Marslen- Wilson (ed.) *Lexical Representation and Process*. Cambridge, Mass. MIT Press: 169- 226.

Labov, W. (1994). *Principles of linguistic change*. Vol 1: Internal factors. Cambridge: Blackwell.

Labov, W. (2001). *Principles of Linguistic Change*. Vol 2: Social Factors. Massachusetts: Blackwell.

Labov, W. (2010). *Principles of Linguistic Change*. Vol 3: Cognitive and Cultural Factors. Malden/Oxford: Wiley-Blackwell.

Moreno-Fernández, F. (2012). *Sociolingüística cognitiva. Propositiones, escolios y debates*. Madrid/Frankfurt: Iberoamericana/Vervuert.

Pradilla, M. A. (2008). *Sociolingüística de la variació i llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

Tatham, M.; Morton, K. (2011). *A guide to Speech Production and Perception*. Edinburgh University Press: Edimburg.

Tagliamonte, S. (2012). *Variationist Sociolinguistics. Change, Observation, Interpretation*. Malden/Oxford: Wiley-Blackwell

Trudgill, P. (2003). *A Glossary of Sociolinguistics*. Oxford/ New York: Oxford University Press.

Bloc 4

Aitchison, J. (1993). *El cambio en las lenguas: ¿Progreso o decadencia?* Barcelona: Ariel.

Badia i Margarit, A. M. (1984). *Gramàtica històrica catalana*. València: 3 i 4.

Batlle, M. et alii (2016). *Gramàtica històrica de la llengua catalana*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Burling, R. (1992). *Patterns of language. Structure, variation, change*. Orlando, FL: Academic Press.

Casado, C., & Marrero, V. (2009). Variación y cambio lingüístico. In: M. V. Escandell (Ed.), El lenguaje humano. (pp. 239-75). Madrid: Editorial Universitaria Ramón Areces.

Chambers, J. K., Trudgill, P., & Schilling-Estes, N. (Eds). (2001). The handbook of language variation and change. Oxford: Blackwell.

Labov, W. (1963). The social motivation of a sound change. Word, 19, 273-309.

Labov, W. (1996). Principios del cambio lingüístico. Volumen 1: Factores internos. Madrid: Gredos.

Labov, W. (2006). Principios del cambio lingüístico. Volumen 2: Factores sociales. Madrid: Gredos.

Moll, F. de B. (1991 [1952]). Gramàtica històrica catalana. València: Universitat de València.

Pérez Saldanya, M. (1998). "Per a una teoria del canvi morfosintàctic". JOCS, 1. Disponible a <http://www.uoc.edu/jocs/1/linguistica/linguistica.html>